

רב ארי קילסון: מראי מקומות- כתובות פ"א

- (א) **יורשי הבעל קברי לה, וכו'- ע' בשטמ"ק** שהביא מהריב"ש דביאר דצד הגמ' ד'יורשי האב צריכין לקבורה, היינו יורשי האב עם יורשי הבעל, שהרי כיון שיורשי הבעל יורשין כתובה, ודאי ג"כ צריכין לקבורה, אלא דכיון דגם יורשי האב יורשין אותה, צידד הגמ' דגם הם צריכין לקבורה. אולם שוב כ' דאולי זה אינו, אלא דבאמת על צד זו אין יורשי הבעל צריכין לקבורה כלל, אלא מה שירשו היורשים ממנה היא נקברת, והצד אחר הוא דלעולם היא נקברת מכתובה או מן העיקר או מגדונייתה.
- (ב) **הכי קאמינא, אח אני יורש, אשתו אין אני קובר, ואי משום כתובה, לא ניתנה כתובה לגבות מחיים- פרש"י**, כל זמן שהבעל חי לא הי' כתובתה ניתנה לגבות, ואני במקום בעל קאי, וא"כ איני חייב לקבורה. ותמה הריטב"א, הא לגבי אחיו נמי לא ניתנה עיקר כתובה לגבות מחיים, ואפ"ה הי' חייב לקבורה, וא"כ למה אינו חייב לקבורה ג"כ. ותי', דלגבי בעל, כיון שמתה היא בחייו, עשאוהו חכמים כאילו יורש ממנה עיקר כתובה. אבל בכאן, שהבעל מת תחלה, הרי זכה היבם בנכסיו כולם קודם שיתחייב הבעל בקבורתה, וכי הדרא איהי ומתה, לא חשיב דירית הבעל ממנה כלום, וכבר נפטר היבם מחיוב קבורתה במיתת הבעל. וע"ע במהר"ם שי"ף באריכות בביאור השו"ט בין אביו ורבא.
- (ג) **ואמאי, ספיקא הוא- הק' ההפלאה**, מה בכך אם ספק הוא, הרי קיי"ל דהיכא דאמר איני יודע אם פרעתין, אפי' היכא דלא הו"ל למידע, מ"מ חייב לשלם, וה"נ, הא ודאי הי' נתחייב כתובה, וספק אם זנאה והפסידה, וא"כ לכא' פשוט הוא דחייב, ואדרבה, ק' לב"ה, למה פטור. וצייד דאולי כל החיוב כתובה אינו מתחיל עד זמן גרושין או מיתה, וא"כ באמת הרי זה כמו איני יודע אם הלוחין, וא"כ שפיר פריך דספק הוא והו"ל להיות פטור. אבל כ' דאינו נראה לפרש כן, שהרי בעלמא משמע דעיקר חיוב כתובה מתחיל משעת נישואין, אלא דאין זמן פרעון עד שעת גירושין או מיתה, וא"כ שפיר הוי כמו איני יודע אם פרעתין. וע"ש שכ' ליישב דכל זמן שלא שנתה, עשאה הכתוב כמו ודאי זינתה, וא"כ הו"ל היורשים כמו ודאי יורשים עד שמבררת דלא זינתה, וא"כ שפיר פריך הגמ' על ב"ש דהא ספיקא הוא ואמאי אית לה כתובה.
- (ד) **קסברי ב"ש שטר העומד לגבות נגבוי דמי- הק' התוס' הרא"ש**, דלמא ס"ל לב"ש דספק מוציא מידי ודאי נצ"ע אם כוונתו דספק מוציא מידי ודאי ממש, או דכוונתו לומר דהספק עדיף מן המוחזק, ואי"ז ענין להדין של אין ספק מוציא מידי ודאי, וצ"ע בזה. ותי' דא"כ הו"ל דידחלוקן, דכיון דשמא זנאי, ולא הוחזקה הכתובה מעולם, ודאי לא אמרי' שיהי' לה כל הכתובה. **שוב** הק' התוס' הרא"ש, לימא דס"ל לב"ש דברי ושמא ברי עדיף, שהרי היא ברי שלא זינתה, והם שמא. ותי' דברי שלה ברי גרוע, דודאי היא יודעת שהם אינם יודעים אם זינתה או לא. וגם שמא שלהם שמא טוב, שהרי יש כאן רגלים לדבר שזינתה, שהרי קינא לה ונסתרה.
- (ה) **ומי נתנה כתובה לגבות מחיים, וכו'- הק' בשטמ"ק**, היכי שמעי' לי' לאביו דס"ל דניתנה כתובה לגבות מחיים אף לאחר שכנסה היבם, דפריך לי' מההיא דתניא הרוצה למכור וכו', והא לא מצינו דאביו ס"ל דניתנה כתובה לגבות מחיים אלא בעודה שומרת יבם, דאז חשבי' לי' כאילו זכתה בנכסים מההיא שעתא דמת הבעל, דכיון דבהיא שעתא יתכן שיחלוץ לה יבמה, וא"כ הוי היא מוחזקת בהכתובה, וא"כ שפיר צריכים יורשי הבעל לקבורה. אבל כיון שכנסה היבם, י"ל דאף אביו מודה דשוב לא אמרי' דניתנה כתובה לגבות מחיים של היבם, ע"ש מש"כ ליישב.
- (ו) **ומה נתנה כתובה לגבות מחיים- פרש"י**, לגבות מחיים דיבם. וע' בשטמ"ק מש"כ לפרש בזה.
- (ז) **אם ישראל הוא, מגרשה בגט ויחזיר- הק' הפני יהושע**, כיון דאם מגרשה ג"כ צריך לפייסה כדי להחזירה, א"כ פייסה עכשיו כמו באשת כהן, והפוכי מטרתא למה לך. ותי' דחכמים עשו חיזוק לדבריהם לבטל המקח, משום דמסתמא לא סמכה דעתא כי אם אנכסי בעלה הראשון שנשאת לדעת, ומש"ה בקושי התיירו אף ע"י פיוס, דבאמת יש לחוש שמא באמת אינה מתרצה בלב שלם, משא"כ אם החזירה ונושאה לדעת, אז הרי היא ככל הנשים דעלמא. ולמסקנא, דאמרי' דטעמא משום איבה, א"כ פשוט הוא דלא מהני לפייסה ע"י סעודה, דהא עדיין יש לחוש לאיבה, וא"כ שפיר י"ל דצריך לגרשה ולהחזירה.
- (ח) **מגרשה בגט ויחזיר- פרש"י**, ומגבה את כתובתה, ומוכר מה שירצה, ומחזירה ע"מ כתובתה הראשונה. והק' הקובץ שעורים (רפ"ו), כיון דכבר פרע לה, מאי כתובתה הראשונה איכא. ועוד, דא"כ תהא קלה בעיניו להוציאה, דהא מהאי טעמא תקנו דאם לית לה לראשון שצריך לשלם משני. וצייד דאולי באמת אסור להשהותה, וצ"ע. עוד הביא מהשטמ"ק בשם רמ"ה דבאמת אינו יכול לכתוב לה ע"מ כתובתה הראשון אא"כ עדיין לא פרע לה.
- (ט) **ואי ס"ד נתנה כתובה לגבות מחיים, נייחד לה שיעור כתובה וכו'- הק' השטמ"ק**, אפי' אם לא נתנה כתובה לגבות מחיים, למה לא יפרענה אם ירצה לסלק השעבוד מעליו, וכי מי שרוצה לפרוע חובו תוך זמנו אינו רשאי. ותי' דלא דמי לחוב בעלמא, דהתם הזמן הוא לתועלת הלוח, ואם אמר איני רוצה בה וטול מעותיך, רשאי, אבל לגבי כתובה, הזמן הוא אף לתועלת האשה, שאינה רוצה שיהיו המעות קיימים בידה, כדי לא יתקם הבעל, וגם שלא יהי' קלה בעיניו להוציאה, הלכך אי אמרת לא ניתנה כתובה לגבות מחיים, אינו יכול לפרועה, משא"כ כל חוב בעלמא. **אולם** שוב הביא ממי דס"ל דבאמת גם בחוב אינו יכול לכוף המלוה ליקח הפרעון בזמן מוקדם, וכי השטמ"ק דאינו נראה כן. **עוד** כ' לתרץ הק' באו"א, דבאמת אי"ז פרעון חוב ממש, דהא א"כ יהי' אסור לו לשהות עם אשתו בלא כתובה, שכבר פרע הכתובה. אלא הביאור הוא דהוי כעין משכון שנתן לה עבור הכתובה, ובזה פשיטא שאין לוח יכול להתפיס להמלוה משכון על כרחו.
- (י) **ואי ס"ד נתנה כתובה לגבות מחיים, נייחד לה שיעור כתובה- פי' הפני יהושע**, בשלמא אמרי' דלא נתנה כתובתה לגבות מחיים, א"כ הביאור הוא דהיבם במקום בעל קאי, וא"כ לא מצי לייחד לה כתובתה תוך זמנה, עד שתהא ראוי' להנשא לאחר ממש מדעתה. אבל לדידך, דס"ל דנתנה כתובה לגבות מחיים דיבם, ומשום דסברת דהיבם כאחר דמי, א"כ מהכ"ת שתיי'

יכולה לעכב על ידו מלמכור, אי משום אחריות כתובתה, נייחד לה שיעור כתובתה, ואי משום דצריכה להחזיר לו הקרקע כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, הא זה לא עדיף מבעל גופי, דאע"פ שאינו יכול לייחד לה כתובתה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, משום כך אינה יכולה לעכבו, וא"כ ה"ה ביבם כן.

(יא) **אנא בנכסי פליגנא לך** - כ' הריטב"א, דמבואר ברש"י דעשה קנין על כך, אלא דהק', מה מהני קנין לזה, הרי אינו אלא קנין דברים בעלמא, דמשמע שלא היו חולקים הנכסים אז. ולכן ביאר הריטב"א דלא עשו קנין, אלא שהבטיחו בדברים, וא"ל בנכסים פליגנא לך, ואח"כ חזר בו והי' אומר שלא אמר לו כן אלא להטעותו, כדי שלא יפסלנה עליו בגט. וע"ז אמר ר' יוסף דאפי' אם לא הי' יכול לחזור בו מחמת הקנין, וכגון אם הי' קונה ברוחות, מ"מ לא הי' מהני, שהרי אמרו דלא הוה זביני זביני.

(יב) **אמר ר' יוסף, כיון דאמור רבנן לא ליזבין, אע"ג דזבין לא הוה זביני זביני** - ע' בהפלאה דדן בזה, וצידד דאולי מה דלא מהני הקנין הוא משום דעשו חכמים לדבריהם, אולם בסוף דבריו כ' דנראה יותר לומר דטעמא דר' יוסף הוא משום דס"ל כרבא דכל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד, אי עביד לא מהני, וצ"ע למה דאי' בחו"מ (סי' ר"ח) דאפי' דרבנן קיי"ל דלא הוי מכירה, וסיים דלפ"ז אביי אתי לשיטתו, דס"ל בתמורה דאי עביד מהני. **וע"ע בקובץ שעורים** (רפ"ח), שצידד לומר כן, דבטל המכר מחמת האיסור, אלא דהק' דא"כ מה הביא הגמ' מהא דנושה באחיו מנה, הרי התם לא עשה כלום, וע"כ שאין הטעם משום דעביד איסורא, אלא משום דאלמוה רבנן לזכותה כדי לבטל ממכרו. אולם הביא מההגהת **מרדכי** (סוף פ"ג דשבועות) דהוכיח מכאן דכל מקח שנעשה באיסור לא מהני, ע"ש מש"כ בזה, והניח בקו'.

(יג) **אע"ג דזבין - פרש"י**, ומה שעשה זה... וקנו מידו. והק' הר"ן (מ. בדפיו), הא כאן מיירי דעדיין לא יבם, וא"כ לכאו' הו"ל דבר שלא בא לעולם. ותי' דמיירי כגון שלא היו אלא ב' אחים, וכל שלא יבם א' מהם הרי יד שניהם שוה בהנכסים, ולפיכך הי' יכול הבכור להתנות שלא יזכה בנכסים יותר מחמת יבומו, וממילא יהי' כמו דאי' לקמן (פג.). דנחלה הבאה לו לאדם לאחר מיכן, אדם מתנה עלי' שלא יירשנה, וה"נ אדם יכול להתנות קודם יבום שלא יזכה מחמת יבומו שהוא עתיד ליבם יותר בנכסים. **וכ' הקצות החושן** (רע"ח, י"ג), בשלמא לשי' הר"ן, דגם בירושה דאורייתא מהני סילוק, א"ש, אבל לשי' **תוס' לקמן** (פג.), דרק בירושה דרבנן שייך סילוק, ולא בדאורייתא, מאי איכא למימר. וכ' דלפי מש"כ שם דלענין ירושת בכור מהני סילוק, ומשום דמתנה קריי' רחמנא, א"כ י"ל דה"ה ירושה דיבם מהני ב' סילוק, משום דבכור קריי' רחמנא, וא"כ הו"ל מתנה, ומהני ב' סילוק.

(יד) **אע"פ שכתובתה אינה אלא מנה - הק' רעק"א**, למה נקט' דכתובתה מנה, האם דוקא באלמנה עסקינן, ע"ש מש"כ בזה.

(טו) **דלמא דטבא לי' עבדו לי' - פרש"י**, עצה טובה שיהי' הקרקע קיים לו עולמית. והק' **תוס'**, דלא סגי דלא אשמעינן עצה זו אלא בנכסי אחיו, ולכן פי' דטבא לי' היינו משום שלום בית. וליישב פרש"י, כ' **בשטמ"ק** דמעיקרא מייתי ראי' דכיון דמפקינן מיני' מה שלוה והחזיק, כ"ש דמפקי' מיד הלקוחות מה שמכר, וזביני' לא הוי זביני, ומהדר אביי ודלמא דטבא לי' עבדו לי', פי' מש"ה מפקינן מיני' מה שלוה והחזיק, אע"פ דזביני' זבינא, משום דהוי ג"כ טובה ליבם, דהא קא אכיל פירות, אבל להוציא מיד הלקוחות, דלא עבדו לי' טבא כלל, לא מפקינן מינייהו, ואע"ג דאמור רבנן לא ליזבון.

(טז) **אילימא משום דהוה להו מטלטלי, וכי' - פי' הריטב"א**, דאע"ג דחוב הוא, ועיקר שעבוד של החוב על קרקע הוא, מ"מ נחשב מטלטלין, כיון דזווי שקיל, ועל הרוב זווי יהיב, חשיב מטלטלי בכל דוכתא.